

Brusel 10. června 2022
(OR. en)

10126/22

RECH 371
TELECOM 267
COMPET 491
IND 227
MI 468
EDUC 245

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel: Generální sekretariát Rady

Datum: 10. června 2022

Příjemce: Delegace

Č. předchozího
dokumentu: 9515/22

Předmět: Hodnocení výzkumu a uplatňování otevřené vědy
– závěry Rady (přijaté dne 10. června 2022)

Delegace naleznou v příloze závěry Rady o „hodnocení výzkumu a uplatňování otevřené vědy“, které Rada přijala na svém 3877. zasedání konaném dne 10. června 2022.

ZÁVĚRY RADY O HODNOCENÍ VÝZKUMU A UPLATŇOVÁNÍ OTEVŘENÉ VĚDY

RADA EVROPSKÉ UNIE,

PŘIPOMÍNÁJÍC

- své závěry z května 2016 o přechodu k systému otevřené vědy¹, v nichž se uznává, že otevřená věda má potenciál zvýšit kvalitu, dopad a přínosy vědy a urychlit rozvoj znalostí posílením jejich spolehlivosti, účinnosti a přesnosti, zlepšením jejich pochopení ze strany společnosti a jejich reakce na společenské problémy, a vybídla k dalšímu rozvíjení posuzování vědecké kvality;
- své závěry z prosince 2020² o novém Evropském výzkumném prostoru (EVP), v nichž bylo zdůrazněno, že otevřená věda hraje zásadní úlohu při zvyšování dopadu, kvality, účinnosti, transparentnosti a integrity výzkumu a inovací; dále v nich byly Komise, členské státy a zúčastněné strany vybídnuty, aby v rámci svých systémů odměňování a hodnocení pro výzkum, výzkumné pracovníky a instituce podporovaly a uplatňovaly postupy otevřené vědy; a bylo v nich uznáno, že důležitými prvky politiky EVP v oblasti otevřené vědy jsou bibliodiverzita, mnohojazyčnost a uznání veškerých vědeckých výstupů;
- své závěry ze dne 28. května 2021 s názvem „Prohloubení Evropského výzkumného prostoru: nabídnout výzkumným pracovníkům atraktivní a udržitelné profesní dráhy a pracovní podmínky a zajistit, aby se mobilita v oblasti výzkumu stala realitou“³, v nichž byly zdůrazněny problémy související s postupy odměňování a hodnocení používanými v současnosti a členské státy, Komise a organizace provádějící výzkum a poskytující financování byly vyzvány, aby pracovaly na reformě těchto postupů, a bylo rovněž poukázáno na to, že je třeba, aby se tyto postupy vyvíjely směrem ke kvalitativnějšímu hodnocení;

¹ Dokument 9526/16.

² Dokument 13567/20.

³ Dokument 9138/21.

- Doporučení Rady (EU) 2021/2122 ze dne 26. listopadu 2021 o Paktu pro výzkum a inovace v Evropě⁴, v němž se členským státům doporučuje, aby v rámci systému hodnocení výzkumu uplatňovaly zásadu motivace ke špičkovým výkonům a odpovídajícím způsobem odměňovaly kvalitu, a jako jednu z prioritních oblastí pro opatření v EVP stanoví podporu a odměňování skutečné kultury otevřené vědy v rámci celé Unie;
 - své závěry ze dne 26. listopadu 2021 o řízení Evropského výzkumného prostoru (EVP) v budoucnosti⁵, zejména politický program EVP na období 2022–2024, který stanoví katalog dobrovolných akcí EVP s cílem přispět k prioritním oblastem vymezeným v doporučení Rady o Paktu pro výzkum a inovace v Evropě;
1. BERE NA VĚDOMÍ doporučení uvedená v doporučení Komise (EU) 2018/790 ze dne 25. dubna 2018 o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchování⁶, závěrečnou zprávu poradní skupiny Evropské komise pro politickou platformu pro otevřenou vědu s názvem „*Progress on Open Science: Towards a shared research knowledge system* (Pokrok v oblasti otevřené vědy: směrem k systému sdílených výzkumných poznatků)⁷, příručku s názvem „*Research evaluation in a context of Open Science and gender equality* (Hodnocení výzkumu v kontextu otevřené vědy a genderové rovnosti)⁸ vypracovanou „trojstrannou pracovní skupinou“ v rámci Výboru pro Evropský výzkumný prostor a inovace (ERAC), v níž je uvedeno několik doporučení ohledně systémů hodnocení výzkumu, jakož i doporučení UNESCO o otevřené vědě přijaté v listopadu 2021, v němž se doporučuje reforma systému hodnocení výzkumu⁹, a výsledek konzultací zúčastněných stran, jak je uveden v rámcové zprávě Komise s názvem „*Towards a reform of the research assessment system* (Na cestě k reformě systému hodnocení výzkumu)¹⁰;

⁴ Úř. věst. L 431, 2.12.2021, s. 1.

⁵ Dokument 14308/21.

⁶ Úř. věst. L 134, 31.5.2018, s. 12.

⁷ [Progress on open science - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36ebb96c-50c5-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en)

⁸ Dokument 1201/21.

⁹ [UNESCO Recommendation on Open Science - UNESCO Digital Library](https://unesco.org/en/unesco-digital-library/recommendation-on-open-science)

¹⁰ Towards a reform of the research assessment system: scoping report - <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36ebb96c-50c5-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en>

2. UZNÁVÁ, že v zájmu zajištění rychlejšího uplatňování a dopadu politik a postupů otevřené vědy v celé Evropě je třeba přijmout opatření, která umožní přejít k novému přístupu k hodnocení výzkumu, včetně systémů pobídek a odměňování, zavést evropský přístup v souladu s Paktem pro výzkum a inovace v Evropě a posílit kapacity pro akademické publikování všech výstupů výzkumu a vědeckou komunikaci o nich a ve vhodných případech podporovat využívání mnohojazyčnosti pro účely širší komunikace výsledků evropského výzkumu;

I. Reforma systémů hodnocení výzkumu v Evropě

3. UZNÁVÁ, že systémy hodnocení výzkumu by se měly zaměřit na kvalitu a dopad, a PŘIPOMÍNÁ, že stávající systémy hodnocení výzkumu jsou v současnosti do značné míry příliš zaměřeny na používání některých kvantitativních ukazatelů, které jsou založeny na počtu článků nebo citací ve vědeckých časopisech a publikacích, a na hodnocení úzké škály výstupů výzkumu; DOMNÍVÁ SE, že tento přístup může vést k negativním zkreslením, pokud jde o kvalitu, reprodukovatelnost a integritu výzkumu; ZDŮRAŽŇUJE, že v zájmu urychlení uplatňování politik a postupů otevřené vědy by hodnocení výzkumu mělo zahrnovat další výstupy a procesy výzkumu a podporovat včasné sdílení poznatků a spolupráci;
4. PODTRHUJE, že ačkoli mnoho organizací, které výzkum financují a provádějí, jakož i orgány, které jej hodnotí, podnikají kroky ke zlepšení způsobu, jakým výzkum a výzkumné pracovníky hodnotí, jsou změny v celé Evropě i nadále pomalé, nerovnoměrné a roztříštěné, a proto ZNOVU OPAKUJE, že je třeba pokročit ve společném úsilí směrem k reformě jednotlivých systémů a postupů hodnocení výzkumu určených pro výzkum, výzkumné pracovníky, výzkumné týmy a instituce s cílem zlepšit jejich kvalitu, otevřenost, výkonnost a dopad; dále ZDŮRAŽŇUJE, že uplatňování zásad otevřené vědy by mělo být v rámci profesní dráhy výzkumných pracovníků odpovídajícím způsobem odměňováno;

5. PODTRHUJE, že tento společný přístup musí být koncipován inkluzivním a kolektivním způsobem, neboť se týká mnoha aktérů na různých úrovních, a ZDŮRAZŇUJE, že koordinaci změn v systémech hodnocení výzkumu může usnadnit evropská iniciativa, přičemž je třeba zohlednit vnitrostátní specifika a charakteristiky různých výzkumných oborů;
6. PODTRHUJE, že transformace systémů hodnocení výzkumu by měla zahrnovat hodnocení jednotlivých výzkumných pracovníků, výzkumných týmů, výzkumných organizací a vysokoškolských institucí, výzkumných infrastruktur, výstupů výzkumu a výzkumných projektů a že je důležité zabránit rozporům mezi různými úrovněmi hodnocení;
7. VZHLEDEM ke skutečnosti, že v rámci hodnocení výzkumu hraje důležitou úlohu pro zajištění spolehlivé a excelentní vědy zásada vzájemného hodnocení a že v mnoha prostředích působí jako hodnotitelé sami výzkumní pracovníci; ZDŮRAZŇUJE, že ústředním aspektem tohoto vývoje by měli být sami výzkumní pracovníci, neboť je nanejvýš důležité, aby v zájmu zajištění široké akceptace daných změn vědeckou obcí podporovali a uplatňovali zdokonalené zásady hodnocení výzkumu a aby byli pro plnění tohoto úkolu odpovídajícím způsobem vyškoleni; v této souvislosti JE PŘESVĚDČENA, že by v rámci nového přístupu k hodnocení výzkumu a při uplatňování zásad a postupů otevřené vědy měli hrát aktivní úlohu výzkumní pracovníci ve všech fázích profesní dráhy;
8. NAVHRUJE, aby se vývoj systémů hodnocení výzkumu v Evropě řídil následujícími zásadami, přičemž je třeba respektovat autonomii výzkumných institucí a svobodu vědeckého výzkumu, jakož i rozmanitost kontextů v rámci jednotlivých členských států a oborů a brát ohled na soulad těchto zásad s mezinárodními iniciativami:
 - a) přejít k vyváženějšímu přístupu mezi kvantitativním a kvalitativním hodnocením výzkumu, a to tím, že se posílí kvalitativní ukazatele hodnocení výzkumu a současně se bude rozvíjet odpovědné používání kvantitativních ukazatelů;

- b) uznávat všechny formy výstupů a procesů v oblasti výzkumu a inovací, a to mimo jiné i soubory údajů, software, kódy, metodiky, protokoly a patenty, a nikoli pouze publikace; ZDŮRAZŇUJE, že údaje by v souladu se zásadami „FAIR“ měly být dohledatelné, přístupné, interoperabilní a znovu použitelné;
 - c) zohledňovat různé profesní dráhy a všechny výzkumné a inovační činnosti, včetně mentorství, zastávání vedoucích funkcí, podnikání, správy údajů, výuky, zhodnocování znalostí, spolupráce mezi průmyslem a akademickou obcí, podpory fakticky podložené tvorby politik, interakce se společnostmi, včetně občanské vědy a zapojení veřejnosti;
 - d) brát v potaz specifika jednotlivých výzkumných oborů, škálu sahající od základního až po aplikovaný výzkum, různé fáze profesní dráhy ve výzkumu a poslání výzkumných institucí;
 - e) zajistit, aby etika a integrita měly nejvyšší prioritu a nebyly ohroženy pobídkami, které jsou s nimi v rozporu;
 - f) zajistit rozmanitost a genderovou rovnost a aktivně podporovat účast žen ve vědě;
9. VÍTÁ evropskou iniciativu, v jejímž rámci byl zahájen dialog se zúčastněnými stranami na evropské úrovni s cílem shromáždit názory na systémy hodnocení výzkumu a která má za účel usnadnit vytvoření široké koalice zúčastněných stran, které jsou ochotny vypracovat a na dobrovolném základě provést změny, a to prostřednictvím dohody na podporu konkrétních opatření zaměřených na reformu systémů hodnocení výzkumu;
10. BERE NA VĚDOMÍ dokument s názvem „*Paris call on research assessment* (Pařížská výzva ohledně hodnocení výzkumu)“ zveřejněný u příležitosti evropské konference o otevřené vědě v únoru 2022¹¹, v němž se všechny zúčastněné strany vyzývají, aby se zapojily do koalice;

¹¹ [Paris Call – OSEC 2022](#)

11. VYBÍZÍ členské státy, aby na základě výše uvedených zásad a v úzké spolupráci s výzkumnými pracovníky podporovaly reformu systému hodnocení výzkumu na vnitrostátní a regionální úrovni a respektovaly přitom autonomii výzkumných organizací;
12. VYZÝVÁ členské státy, aby organizace, které výzkum financují, a orgány, které jej hodnotí, univerzity a další relevantní vysokoškolské instituce, výzkumné a technologické organizace, jakož i instituce, které plní úkoly související s hodnocením, vybízely k tomu, aby se k evropské iniciativě připojily, a aby prosazovaly vhodné pokyny a podporu na vnitrostátní úrovni;
13. UZNÁVÁ, že v zájmu provedení změn systémů hodnocení výzkumu je třeba zajistit sdílení osvědčených postupů na evropské a vnitrostátní úrovni, a VYZÝVÁ Komisi, aby společně s členskými státy provedla analýzu právních a správních překážek na unijní, vnitrostátní a nadnárodní úrovni pro účely nového systému hodnocení výzkumu, navrhla opatření k odstranění zjištěných překážek a podporovala výměnu postupů a vzájemné učení na evropské úrovni;
14. VYZÝVÁ členské státy, Komisi a zúčastněné strany, aby podporovaly nezávislost, otevřenost, reprodukovatelnost a transparentnost údajů a kritérií nezbytných pro hodnocení výzkumu a pro určování jeho dopadů; DOMNÍVÁ SE, že údaje a bibliografické databáze používané pro hodnocení výzkumu by měly být v zásadě volně přístupné a že nástroje a technické systémy by měly umožňovat transparentnost;
15. JE TOHO NÁZORU, že jako zkušební prostředí pro transformaci systémů hodnocení výzkumu by mohly sloužit aliance Evropských univerzit a další relevantní zúčastněné strany; VYBÍZÍ JE, aby zahájily pilotní projekty, jejichž cílem bude na dobrovolném základě zavést postupy hodnocení v souladu s výše uvedenými zásadami; VYZÝVÁ Komisi a členské státy, aby za tímto účelem prosazovaly rámcové podmínky podporující relevantní zúčastněné strany, včetně aliancí Evropských univerzit;

16. ZDŮRAZŇUJE, že transformace systémů hodnocení výzkumu je jednou z klíčových součástí atraktivity profesní dráhy ve výzkumu, a VYZÝVÁ Komisi a členské státy, aby zásady hodnocení výzkumu uplatnily při vypracovávání evropského rámce pro profesní dráhu výzkumných pracovníků, revizi Evropské charty pro výzkumné pracovníky a kodexu chování pro nábor výzkumných pracovníků, jakož i při zřizování talentové platformy EVP (ERA Talent Platform) v budoucnosti;

II. Evropský přístup a kapacity pro akademické publikování a vědeckou komunikaci

17. PODTRHUJE, že je v zájmu evropských občanů a evropského hospodářství zajistit transparentní a konkurenceschopný trh, který umožní soukromým společnostem, včetně malých a středních podniků, a organizacím financovaným z veřejných prostředků, jako jsou univerzity, výzkumné organizace a vědecké společnosti, přispívat k systému sdílených výzkumných poznatků a mít z něj prospěch; VYZÝVÁ Komisi, aby pracovala na zlepšení regulačního rámce tak, aby umožňoval neomezený přístup k výsledkům, publikacím a údajům z výzkumu financovaného z veřejných prostředků a jejich opětovné použití pro výzkumné účely a minimalizoval administrativní zátěž pro výzkumné infrastruktury a služby;
18. ZDŮRAZŇUJE, že krize COVID-19 poukázala na přínosy otevřené vědy a okamžitého otevřeného přístupu k výzkumným publikacím, které umožňují rychlejší způsoby prověřování jejich kvality, a na přínosy dalšího rozšíření možností otevřeného přístupu, což má klíčový význam pro vypracování rychlých reakcí na krizi tím, že je umožněn rychlý přístup k novým výsledkům výzkumu v boji proti tomuto onemocnění; JE SI VĚDOMA, že krize rovněž upozornila na přínosy lepšího přístupu k výzkumným údajům na základě zásad „FAIR“;

19. Se znepokojením BERE NA VĚDOMÍ finanční zátěž pro výzkumné instituce a rozpočty členských států, která vyplývá z rostoucího objemu výdajů na zajištění přístupu k vědeckým publikacím a na publikování s otevřeným přístupem, a BERE v této souvislosti NA VĚDOMÍ strategie, jejichž cílem je omezit výdaje, jako jsou opatření, jež byla v souvislosti s touto otázkou přijata na základě iniciativ cOAlition S nebo Open APC, a jejichž cílem je zajistit transparentnost a spravedlivé a rovné podmínky v rámci smluv s vydavateli;
20. ZDŮRAŽŇUJE, že je klíčové, aby Unie a její členské státy stanovily společný přístup, pokud jde o sdílené zásady akademického publikování a vědecké komunikace, neboť se jedná o otázku rozvoje a šíření znalostí, suverenity a řádného využívání veřejných prostředků, a že Unie a členské státy musí rozvíjet své kapacity pro akademické publikování v řádné koordinaci se všemi stávajícími a budoucími zúčastněnými stranami z veřejného a soukromého sektoru v této oblasti, přičemž je třeba věnovat pozornost specifickým výzvám v rámci jednotlivých vědeckých oborů, včetně humanitních a společenských věd;
21. VÍTÁ zřízení platformy Open Research Europe, což je platforma pro publikování s otevřeným přístupem zřízená Komisí, jakož i zřízení podobných platforem a univerzitních vydavatelství umožňujících otevřený přístup, které zřídili veřejní i soukromí poskytovatelé financování výzkumu v Evropské unii i mimo ni, a specializovaných výzkumných infrastruktur, jako je OpenAIRE (infrastruktura pro otevřený přístup k výsledkům výzkumu v Evropě) a OPERAS (otevřená vědecká komunikace v rámci Evropského výzkumného prostoru pro společenské a humanitní vědy); VYZÝVÁ členské státy a organizace financující výzkum, aby zvážily zapojení se do iniciativy Open Research Europe s cílem zlepšit její kvalitu a atraktivitu, nebo pokud to není možné, aby v případě potřeby zvážily zřízení svých vlastních platforem pro publikování s otevřeným přístupem;

22. ZDŮRAZŇUJE, že je třeba podporovat rozmanitost obchodních modelů pro časopisy a platformy s otevřeným přístupem; DOMNÍVÁ SE, že autoři výzkumných publikací nebo jejich instituce by si měli ponechat dostatečná práva duševního vlastnictví, aby byl zajištěn otevřený přístup, což povede k rozsáhlejšímu šíření, zhodnocování a opětovnému používání výsledků, čímž se zlepšší spravedlivá rovnováha v rámci obchodních modelů publikování; ZDŮRAZŇUJE, že v případě, že jsou uplatňovány poplatky za předplatné a poplatky za publikování s otevřeným přístupem, měly by tyto poplatky být transparentní a úměrné publikačním službám; DOMNÍVÁ SE, že publikování veškerých výstupů výzkumu by mělo být založeno na posouzení jejich kvality a že je třeba řešit jakékoli případné zkreslení na úrovni výzkumných pracovníků nebo organizací, způsobené mimo jiné kapacitami v oblasti výdajů, a VYZÝVÁ Komisi, aby se touto otázkou zabývala;
23. ŽÁDÁ Komisi, aby společně se členskými státy sledovala vývoj a škálu vědeckého publikování v Evropě a postupy a náklady spojené s vědeckými publikacemi, včetně transparentnosti nákladů na vyúčtování, a současně vyhodnotila a sdílela stávající osvědčené postupy vyvinuté na vnitrostátní úrovni a pokud možno zveřejňovala příslušná zjištění, a za tímto účelem VYBÍZÍ členské státy nebo případně výzkumné organizace, aby ve spolupráci s Komisí přijaly konkrétní opatření proti tomu, aby se v rámci jejich interakce s vydavateli šířila nedostatečně transparentní smluvní ujednání;
24. DOMNÍVÁ SE, že některé postupy otevřené vědy, jako je otevřené vzájemné hodnocení a včasné zveřejňování dosud nerecenzovaných vědeckých článků (tzv. preprintů), jsou velmi slibné, byť náročné, a měly by být dále prosazovány za pomoci soudržného rámce a měly by být založeny na přísných zásadách integrity a postupech pro její zajištění, neboť umožňují rychlejší šíření výsledků výzkumu a rychlejší způsoby prověřování jejich kvality;
25. V této souvislosti KONSTATUJE, že je třeba zvýšit reprodukovatelnost výsledků výzkumu, neboť to přispívá k vyšší kvalitě, efektivnějším výzkumným procesům, důvěryhodnějším výsledkům, účinnější transformaci těchto výsledků do podoby inovací a vyšší návratnosti investic do výzkumu, jakož i k podpoře důvěry veřejnosti ve vědu a k fakticky podložené tvorbě politik;

26. BERE NA VĚDOMÍ doporučení výboru ERAC¹² týkající se otevřené vědy a integrity, včetně otázky postupů souvisejících s tzv. preprinty, a VYZÝVÁ členské státy, aby podporovaly výzkumné organizace při vypracovávání koherentních pokynů k této otázce;

III. Rozvoj mnohojazyčnosti pro účely evropských vědeckých publikací

27. ZDŮRAZŇUJE, že jedním z hlavních cílů otevřené vědy je zintenzivnit šíření výsledků vědeckého výzkumu a zvýšit jejich dopad; KONSTATUJE, že společným dorozumívacím jazykem pro mezinárodní vědeckou přeshraniční spolupráci a pro komunikaci v rámci mnoha vědeckých obcí se stala angličtina; DOMNÍVÁ SE, že k tomu, aby se podařilo oslovit neakademickou obec, mohou být zapotřebí specializované publikační formáty psané méně odborným jazykem, a UZNÁVÁ důležitou úlohu mnohojazyčnosti v kontextu komunikace vědy ve vztahu ke společnosti, zejména na vnitrostátní a regionální úrovni; v tomto ohledu VÍTÁ iniciativy na podporu mnohojazyčnosti, jako je iniciativa s názvem „*Helsinki initiative on multilingualism in scholarly communication* (Helsinská iniciativa pro mnohojazyčnost ve vědecké komunikaci)“¹³;
28. KONSTATUJE, že v souvislosti s krizí COVID-19 měla klíčový význam nezbytnost přístupu k novým a spolehlivým výsledkům výzkumu a že přístup k těmto novým poznatkům v různých evropských jazycích může přispět k lepšímu šíření výsledků výzkumu ve sdělovacích prostředcích, jakož i mezi organizacemi a odborníky z veřejného a soukromého sektoru a občany;
29. SOUHLASÍ s tím, že dobrovolné šíření vědeckých publikací ve více než jednom jazyce by nemělo být v kompetenci jednotlivých výzkumných pracovníků ani by nemělo být v rozporu se zvyky a tradicemi výzkumných pracovníků ani s potřebou publikovat v konkrétních jazycích v závislosti na příslušných oborech;

¹² Dokument 1207/21.

¹³ *Helsinki Initiative on Multilingualism in Scholarly Communication*, 2019 - doi.org/10.6084/M9.FIGSHARE.7887059

30. VÍTÁ slibný vývoj, k němuž díky pokroku v oblasti umělé inteligence v nedávné době došlo v oblasti automatického překladu, a DOMNÍVÁ SE, že poloautomatický překlad vědeckých publikací v Evropě může mít velký potenciál, pokud jde o vytvoření trhu pro tuto novou technologii, a je rovněž důležitou otázkou z hlediska suverenity;
 31. VYZÝVÁ Komisi a členské státy, aby na dobrovolném základě experimentovaly s využitím mnohojazyčnosti;
 32. VYZÝVÁ Komisi, aby do konce roku 2023 informovala Radu o pokroku dosaženém v souvislosti se všemi třemi oddíly těchto závěrů, tak aby bylo možné posoudit případnou nezbytnost přijetí dalších opatření.
-